

χειρόγραφα ταῦτα πρόκειται ὑπὸ τῆς εἰρημένης ἐπιτροπῆς νὰ ἔξετασθῶσι καὶ νὰ τακτοποιηθῶσι. Πεποιθαμέν δὲ ὅτι ἐπίσης ὁροντὶς γενίσεται περὶ δημοσιεύσεως αὐτῶν. Νομίζομεν δὲ ὅτι τὸ ἀριστον τυπού τοῦ ἔθνους μογῆσαντι ἀνδρὶ ἔσται ἡ ἐκδοσὶς τῶν ἀπάντων αὐτοῦ, τῶν τε δημοσιευθέντων καὶ μὴ ἐν σειρᾷ τόμων, πρὸς τοῦτο δὲ ἀνήρ φιλόμουσος προθύμως, ὃς οὐδαμῶς ἀμφιβάλλομεν, καταβαλεῖ τὴν ἀπαιτούμενην δαπάνην.

Ο πρόσδρος τοῦ Συλλόγου, ιατρὸς κύριος Ἀν. Χροστίδης, παραχωρήσας τὴν ἔδραν αὐτοῦ τῷ ἑτέρῳ τῶν ἀντιπροσέδρων κ. Χρ. Χατζηχρήστου, ἀναγινώσκει πραγματείαν «περὶ τῆς ἐπιστημονικῆς μεθόδου ἐν τε τῇ ἀρχαὶ καὶ νεωτέρᾳ ιατρικῇ», καθ' ἥν ἀνεκάλεσε πρῶτον εἰς τὴν μνήμην τῶν ἀκροωμένων ὅσα ἄλλοτε περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς ἀναπτύξεως τῶν φύσικῶν καὶ ιατρικῶν ἐπιστημῶν διελέξετο· ἵδια δὲ ὑπέμνησε τὴν ἐπιστημονικὴν μεθόδον τῆς ἐρεύνης τῶν ἀρχαίων, ἥν καὶ μέθοδον ἔκ τῶν ὑστέρων διονάζομεν, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸν ἐκ τῶν προτέρων, τὸν μόνην ἡγαθὸν καὶ κρατοῦσαν ἐν ταῖς φυσικαῖς ἐπιστήμαις. Ἔστι δὲ ἡ μεθόδος οὐχὶ κυρίως Ἰπποκρατική, ἀλλὰ μᾶλλον Ἑλληνική, διότι κατὰ τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ τοῦ Ἰπποκράτους πολλῷ αὐτοῦ ἀρχαιοτέρᾳ ὑπῆρχε. Ταῦτα πρεσοιμασάμενος, ἐφωτῆ ἐάν ὁ Ἰπποκράτης ἔχρονατο τῇ μεθόδῳ ταύτη ἥν ὑπέκυψεν εἰς τὴν ἐπιρροὴν τῶν πρὸ αὐτοῦ δογματικῶν περὶ φύσεως ἐν γένει ἀποδημάνενων, καὶ πρὸς διαλεύκανσιν τῆς ἀπορίας ταύτης προσβαίνει εἰς συντομωτάτην ἔκθεσιν τῶν φυσιολογικῶν καὶ φιλοσοφικῶν ἀρχῶν τῶν πρὸ τοῦ Ἰπποκράτους φυσικῶν φιλοσόφων τῶν παραδειχομένων ἐν τῶν τεσσάρων στοιχείων: πῦρ, ὕδωρ, ἀνὴρ καὶ γῆ, ὡς ἀρχὴν τῶν ὄντων καὶ τῶν φαινομένων τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου· εἴτα τὰς περὶ χυμῶν θεωρίας τῆς ἐπ' οὐδεμιᾶς παρατηρήσεως ἡ πείρας βασιζούμενης. Ὁτι δὲ ὁ Ἰπποκράτης καὶ ἡ Κυκλὶ καὶ Κνιδία σχολὴ ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν φιλοσόφων παρεδέξατο τὸν συνδρομὴν τῶν στοιχείων καὶ τοὺς χυμούς, τελευταίους δύως συνυπάρχοντας, ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἐν ιδορροπίᾳ ὑγιαίνοντι ἐν ἀνισορροπίᾳ δὲ κάμνοντι. Κατὰ τῶν κ. Ἀν. Χροστίδην, ἡ Ἰπποκρατικὴ αὕτη ἀρχὴ τῆς φυσιολογικῆς τοῦ ἀνθρώπου ὑποστάσεως δὲν ἔβασιζετο ἐπὶ τῆς ὑπὸ αὐτοῦ ἐνθέρμως ὑποστηριχθείσης ἐπιστημονικῆς μεθόδου, ἥν ἐφήρμοσε μόνον πρὸς ἐξήγησιν τῶν παθολογικῶν φαινομένων γενικῶς, ἐνῷ ἡ Κνιδία Σχολὴ εἰδικῶς ἀσχολήθη καὶ εἰς τὸν περιγραφὴν καὶ ἐξήγησιν τῶν φαινομενικῶν ἀσημάντων παθολογικῶν συμπτωμάτων, ὡς ἡ σύγχρονος ιατρική, προληπτικὴ εἰς τοῦτο ὑπὸ τῆς Κνιδίας. Ἡ διαφορὰ αὕτη προσκάλεσε τὸν μῆναν τοῦ Ἰπποκράτους, θεωρήσαντος περιττὴν δλῶς τὸν ἐπὶ τῇ βασει εἰδικῶν διαφορῶν ὑποδιαιρέσιν τῶν ἀσθενειῶν, εἴτα ίστορικῶς κατέδειξε: πῶς ἡ ἀτελῆς ἐφαρμογὴ τῆς ἐπιστημονικῆς μεθόδου ἐγενυόσε τὸν Δογματικὸν Σχολίν, παραγκωνισθεῖσαν ἐπὶ τῶν Ἀλεξανδρινῶν ὑπὸ τῆς Ἐμπειρικῆς τῆς βασιζούμενης μόνον ἐπὶ τῆς πείρας· πῶς κατὰ τὸν 17ον διὰ τῆς ἀνακαλύψεως τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος ὑπὸ τοῦ Harvey, κατὰ τὸν 18ον διὰ τῶν τεραστίων προσδων τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, προσέλαβεν ἐν τῇ φυσιογνωσίᾳ καὶ τῇ Ιατρικῇ κύρος καθολικὸν

διὰ τῆς πείρας, τοῦ πειράματος καὶ τῆς παρατηρήσεως.

Μετὰ τὸ τέλος τοῦ ἀναγνώσματος τοῦ κυρίου κ. Χροστίδην ὁ προεδρεύσας κ. Χρ. Χατζηχρήστου ἔξεφρασε τὰς εὐχαριστίας τοῦ Συλλόγου τῷ ἀναγνώντι καὶ διέλυσε τὴν συνεδρίαν.

Η ΚΟΣΜΟΠΟΛΙΣ

τοῦ Paul Bourget*.

Ο ἀναγνώστης ἐπὶ τέλους, ὀλίγον περὶ τούτων ὁροντίζων, λέγει καθ' ἑαυτόν: «Ἐξ ἀλλοτε μανθάνω τί σημαίνει κοσμοπολίτης. Ἐν γε τῷ παρόντι ἴδωμεν τὸ συμπλήμα τῶν διαφόρων τούτων γενῶν ἐν κεκλεισμένῳ δοχείῳ. Ἰδωμεν οὐχὶ τὸν Κοσμόπολιν, ἀλλὰ τὸν Μικρόκοσμον».

Καὶ διαβλέπει τῷ ὄντι τὸν μικρόκοσμον ἐν τοῖς ἀναπαραστατικοῖς τούτοις τύποις, δύν τινὲς μὲν φαίνονται μοι ὄντες ἀκριβέστατοι, ἄλλοι δὲ ἀμφισβητήσιμοι πως.

Ο Γερμανοϊδραπαλίτης φίνεται μοι καλῶς περιγραφόμενος, μετὰ τῆς ἐπιφυλάξεως ὅτι κάλλιστα ὑδύνατο νὰ ἥ καὶ Γαλλοϊδραπαλίτης — ἐπίσης καὶ Γερμανὸς ἔτι, Γάλλος ἢ Ιταλὸς χωρὶς νὰ ἥ ἰδραπαλίτης. Ἔστιν ὁ ἀνθρώπος τῶν χρημάτων, πεπρωκισμένος θαυμασίως διὰ προσόντων συντελούντων ὅπως κερδαίνῃ χρήματα, χρησιμοποιῇ δὲ, κάτοχος γενόμενος αὐτῶν, τὸν δύναμιν ταύτην ὑπὲρ τοῦ συμφέροντος καὶ τῶν ματαιοδοξῶν αὐτοῦ. Ή παράστασις δὲ τῆς εἰκόνος ταύτης ἔστιν λιαν ἐπιτυχῆς, ἀνευ χάσματός τινος, μετὰ τολλᾶς δὲ δυνάμεως. Κατ' ἑμῖν γνῶμην, ἔστι τὸ καλλίτερον καὶ μᾶλλον ἐπιτυχὲς μέρος ὅλου τοῦ ἔργου. Μία δὲ αὐτῆς σελίς, καθ' ἥν ὁ ἡμέτερος τραπεζίτης ἐξηγεῖται πρὸς τὸν θυγατέρα αὐτοῦ τίνος ἔνεκα προτιμᾶς καθολικὸν γάμον, ἐστὶν ἀριστούργημα.

Η Ἄγγλις, μετὰ τοῦ τετραγωνικοῦ αὐτῆς πώγωνος, μετὰ τῆς ὀλίγον βραχείας ρινὸς αὐτῆς, τοῦ εὐέρος μετώπου καὶ τοὺς ἀστράποντας ὄφθαλμοὺς καὶ τὸν ἰσχυρὸν καὶ ἐναργῆ αὐτῆς θέλοντι, τὸν ἀκραιφνῆ εἰς τὸ καθηκόν ἀφοσίωσιν, ἐστὶν ἐπίσης καλή, καὶ μᾶλλον ἡ θνητὴ, διακρινούμενην μᾶλλον τῶν ἀλλῶν ἐπὶ ἀκριβέστατη φαρακτῆρι τῆς φυλῆς.

Η Ἐνετήν... Ἡ θεέ μου, ἡ Ενετήν ἐστιν Μιλανέζα τοῦ Stenthal. Οὐδαμῶς δύναμαι νὰ παράσχω τῷ ἀναγνώστῃ πλειόνας λεπτομερείας οὐδὲ νὰ εἴπω τι κυρίως ἔστι Μιλανέζα τοῦ Stenthal, ἀλλὰ εὐχερῶς θὰ μὲ ἐννοήσῃ οὗτος μανθάνων ὅτι ἡ Γαλλία πάσσα βρίσθει γυναικῶν, ἔχουσαν τὸν φαρακτῆρα Μιλανέζης τῆς δε. Ο φαρακτῆρος οὗτος κυρίως δὲν ἀντιπροσωπεύει ἐθνικότητα, ἀλλὰ ἴδιοσυγκραβίαν, ἥμαλλον ἡλικίαν... Πολλαὶ γυναικες, διατρέχουσαι τὸ τριακοστὸν, πεμπτον ἡ τεσσαρακοστὸν ἔτος ἔχουσαι τὸν φαρακτῆρα τοῦτον... Μὲ ἐννοήσατε ἀρκούντως.

Ο Ἄμερικανὸς ἐξεπληξε μὲ ὀλίγον. Εἶνε κτῖνος κάριεν, σταθερόν, ἀναίσθητον ὅπως ὀλόκληρος ἢ Ἀ-

*) Ἰδε ἀριθ. 12, σελ. 228—256.

μερική. Ο συγγραφεὺς προστιθεῖς καὶ τὸν λέξιν «ἰσχυρογνώμων», τοῦθ' ὅπερ παρέχει μὲν τῷ ὄντι χαρακτηρισμὸν Ἀμερικανοῦ, ἀλλ' ὁ Φίρως αὐτοῦ Maitland, δύτις εἶναι ἀνὴρ φιλόδονος καὶ φάσιμος, δύτις ἄγεται καὶ φέρεται χωρίς καθ' ὅλην τὴν μυθιστορίαν νὰ παράσχῃ δεῖγμα τῆς θελήσεως αὐτοῦ, ἀδίσταται τοῦ χαρακτῆρος τούτου.

Ο Πολωνὸς ἐστὶν λίαν περίεργος. Ἐμὲν ἔξωκειωμένοι πρὸς τὸν εὔκαμπτον, ἐπιδέξιον καὶ πονηρὸν Σλάβον. Ἰδοὺ δὲ τι κλασικόν. Ἀλλ' ὁ κ. Bourget παρέχειν ἡμῖν τὴν εἰκόνα τοῦ Πολωνοῦ ὥλως διάφορον. Ο Πολωνὸς αὐτοῦ ἐστὶν ἀείποτε βλάξ καὶ ἔξηρεισμένος. Οὗτος ἔκμανεται ως καταιγίς. Φονεύει τοὺς πάντας, ἔξαιρέσει ἑκίνων, οὓς ἐπιθυμεῖ χάριν ἑαυτοῦ, διανέμει καὶ δέχεται πυροβολισμούς δίκιννον βροχῆς. Ἐστὶ τύπος ἀνθρώπου κτηνῶδους καὶ ὀρυκτικοῦ. Τοιοῦτοι ὑπάρχουσι πολλοὶ ἐν Πολωνίᾳ, ἀλλὰ καὶ πανταχοῦ ἐπ' ὅλην ὁ χαρακτὴρ οὗτος φέρεται.

Οι Νέγροι, διότι φέρονται καὶ Νέγροι, ἔχουσι νεγρικὸν χαρακτῆρα. Φέρονται δύναται Νέγρων, τὸ μὲν ἐστὶν ἀφωτιωμένον, λεπτὸν καὶ ιπποτικόν, τὸ δὲ ἄλλο μοχθηρόν, ἐκδικτυόν, φρικαλέως δὲ ἄπιστον. Ἰδού δὲ χαρακτὴρ τοῦ Νέγρου. — Ο συγγραφεὺς ἔξηρεῖται ὑμῖν τόδε ὅτι ὁ Νέγρος ἐστὶν ἄλλοτε μὲν ἀφωτιωμένος μέχρι θυσίας, ἄλλοτε δὲ σκληρότατος, ψυχρὸς ἄμμα καὶ πονηρός. Καλῶς οὗτος ὁμοιάζει ὁλίγον πρὸς τοὺς ἄλλους.

Οι Γάλλοι ἔχουσι τὸν γαλλικὸν χαρακτῆρα. Ο μὲν ἐστὶν αὐτὴν ἡ πεποιθοσίς, φέρων ἐν πάσαις ταῖς ἀρχαῖς αὐτοῦ τὴν ζέσιν θρησκευτικοῦ αἰσθήματος. Ο δὲ ἐστὶν ἀπολύτως σκεπτικός, ἐραστὴς τῆς τέχνης, καὶ τῆς σκέψεως, ἀλλ' ἀσταθῆς καὶ ἀμφίβολος ἐν ταῖς πράξειν αὐτοῦ. Ἰδού δὲ γαλλικὸς χαρακτῆρος. — Ο συγγραφεὺς πληροφορεῖ ὑμᾶς ὅτι ὑπάρχουσι καὶ Γάλλοι ἔχοντας ὥλως διάφορον χαρακτῆρα.

Πάντα δὲ ταῦτα τείνουσι νὰ ἀποδείξωσι δύντως ὅτι περιττὸν θὰ πέτη νὰ παρουσιάσῃ τὰ διάφορα ταῦτα πρόσωπα, ὅπως ἀντιπροσωπεύσωσι τοὺς τύπους τῶν διαφόρων φυλῶν. Εἰσὶ χαρακτῆρες ἀνθρώπινοι, πάντες δὲ θὰ ἡδύνατο νὰ ἀνίκωσιν εἰς τὴν αὐτὴν ἐθνικότητα. Τὸ μυθιστόρημα μόνον τὸν τίτλον αὐτοῦ θὰ ἔχανεν.

Ἴδού δοιπόδην καὶ ἔτερόν τι ὅπερ ὥλως ἀδιάφορον ὑμῖν ἐστίν, οὐχ οὕτως ἔχει; Τῶν χαρακτήρων αὐτῶν καθ' ἑαυτῶν ἀληθῶν δύντων καὶ τῶν πράξεων αὐτῶν συμφώνων τοῖς χαρακτῆριν, ἀδιάφορον ὥλως ὑμῖν ἔαν διαγράφεται, πρὸς ίδιαν εὐχαριστησιν, ἀπεικόνισεν αὐτοὺς Ἀμερικανούς, Σλαύους ή Σίνας. Ἀλλοθές ὅτι ἑκεῖνος ἔμμενει ἐν τούτῳ, ὥμεις ὅμως θὰ προσπαθήσωμεν κατὰ τὸ ἐνὸν ἥττον νὰ ἔμμεινωμεν ἐν αὐτῷ.

Οι χαρακτῆρες τῆς Κοσμοπόλεως κέκτηνται ἀληθείας, ἐμβριθοῦς μελέτης, καὶ στερεῶς πεποιθήσεως ἐν τῇ ἀναπτύξει αὐτῶν. Πάντα τὰ πρόσωπα ταῦτα λέγουσι καὶ πράτουσι πᾶν δὲ τὸ διείλουσι νὰ λέγωσι καὶ νὰ πράττωσι, γνωσθέντων δπαξ τῆς ιδιοσυγκρασίας καὶ τῆς κράσεως αὐτῶν. Υπὸ τὴν ἐποψίν ταύτην εὑρονται μάλιστα καὶ θαυμαστοὶ λεπτομέρειαι. Παραδείγματος χάριν διηγαιός γάλλος στρατιώτης τοῦ Castelfidardo καὶ τοῦ Patay, καθολικὸς μέχρι φανατισμοῦ, ἐστὶ χαρακτὴρ θαυμασίως ἔξεικονιθεὶς ὑπὸ τοῦ κ. Bourget περι-

ποιῶν τιμὴν αὐτῷ. Ἐρχομένου τινὸς ὅπως προσκαλέσῃ αὐτὸν πρὸς τινὰ μονομαχίαν, ἀποδέχεται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς μάρτυς, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ὅρῳ νὰ συνδιαλλάξῃ τοὺς ἀντιπάλους, ἀπέναντι δὲ ἐτέρου μάρτυρος, καὶ τούτου λίαν συνδιαλλακτικοῦ, ἀλλὰ μὴ δυναμένου νὰ αἰσθανθῇ τὰ πράγματα, τοσούτῳ παραβλάπτει τὴν φοράν τῶν πράγμάτων διὰ τῶν ἀποτόμων τρόπων καὶ τῆς ὁργῆς αὐτοῦ, ὥστε ἐπὶ τέλους αὐτὸς οὗτος κατορθοῖ ἵνα ἡ μονομαχία ἀποβῇ ἀναπόθευκτος. Τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο ἐκτυλίσθεται καὶ φέρεται εἰς πέρας μετὰ τέχνης ἀληθῶς θαυμασίας. Ἐστὶν ἐξ ἑκείνων τῶν μερῶν, περὶ ὧν ἐποιούμενον λόγον ἐν τῷ προλόγῳ, ἐφ' ὧν πολλάκις ἐπανέρχεται τις καὶ ὅπερ πολλάκις ἀναγινώσκεται καὶ οὐχὶ ἀπαξ μόνον.

Ο ἔτερος γαλάτης ὥσαύτως οὐδαμῶς ἐστὶν αδιάφορος, καλῶς ἐτασθεὶς, καίπερ ἀνίκων μεριδὶ οπειροστημορίω, Δόξα τῷ Θεῷ, τῆς γαλλικῆς φυλῆς, πὴν ἐπ' οὐδενὶ ἐκπροσωπεῖ. Οὗτος ἐστὶ ὁ ψυχολόγος μυθιστοριγράφος, ὁ ἐραστέχυνος τῆς ήμετέρας ἐποχῆς, ὁ Stenlhal τοῦ 1893, περιεργος, πολυπράγμων, φίλος τῶν ψυχικῶν ἀπολαύσεων, συλλογεὺς τῶν φλυαριῶν, τῶν λεγομένων παρ' αὐτοῦ μελετῶν τῶν ηθῶν, τέλος φρουρός τῶν ψυχῶν. Διεπλάσθη κοδυμοπολίτης ἐπὶ τούτῳ. Αἱ μικραὶ πόλεις, ἐξ ὧν καὶ οἱ Παρίσιοι, οὐδαμῶς ἐπαρκεῖς εἰσὶν αὐτῷ. Εἰσχωρεῖ εἰς τὸν κόδιμον τόνδε τὸν ἄγγλο-ἀμερικο-ίταλο-σλάβικον, ὅπως μυηθῇ εἰς πάντα καὶ τὰ ἐλάχιστα μυστήρια, συγγράψῃ δὲ μυθιστορίαν. Πρὸς αὐτοῦ ὑπὸ ἀρρήτου καταλαμβάνεται τις φόβου. Δέχονται ὅμως αὐτὸν πανταχοῦ, ἐπειπόρος ἐστὶ διάσημος, πὴν δὲ διασημότης ἐστὶ φυσικῶς κοδυμοπολίτης.

Ο Bourget σκληρότατος ἐστὶ πρὸς τὸν κύριον τοῦτον, ἀναλύει ἐν τούτοις αὐτὸν μετὰ πολλῆς τῆς ἀκριβείας καὶ λεπτότητος. Τὸ ἀκατάληπτον τῷ ὄντι ἐστὶν ὅτι διηγαιός οὗτος στρατιώτης τρέφει τόσῳ τρυφεράν ἀγάπην πρὸς τὸν ἐπικίνδυνον τοῦτον ἐπιθεωρητὸν τοῦ κόδιμου τῶν δύο ημισθαιρίων. Εκ πάντων τῶν ἀνθρώπων, οὓς ὁ κ. δὲ Monfanon ἀπεχθάνεται μόνον τὸν μικρὸν Dorsenne, ἀγαπᾷ ὑπερβαλλόντως. Αὐτὸν μόνον ὑποθέρει, πιθανῶς τοῦτο ἐστὶ ἀποτέλεσμα τοῦ νόμου τῶν ἀντιθέσεων.

Οδον ἀφορῷ τὸν Πολωνόν, οὗτος ἐστὶ λογικός, δὲν δὲ περιπέπτει εἰς παραλογισμούς, τοῦτο πληροεστατα συμφωνεῖ τῷ χαρακτῆρι αὐτοῦ. δην περιγράφει ὡμῖν ὁ συγγραφεὺς ἀπὸ τῶν πυγῶν σελίδων. Ἀλλὰ δύναται τις κάλλιστα νὰ ἡ λογικός καὶ ἀπιθάνων ἀρχῶν, δὲ Gorka συνδυάζει ἀμφότερα. Δυσχερές τὸ εἶναι τινὰ ἀφεντικά καὶ δὲ μέχρι μανίας, ἐπειδὴ δὲ δὲ Gorka ἐστὶ τὸ κέντρον, καὶ ἡ ψυχὴ διολκήσου τοῦ μυθιστορήματος, τούτου ἔνεκα οὗτος ἐστὶν ὁ καθιστῶν τὸ μυθιστόρημα, τὸ τόδον ὀραῖον ἐν ταῖς λεπτομερείαις αὐτοῦ, παγάδοξον ἐν τῷ συνόλῳ. Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο, ὀφειλω νὰ ἔξιστορήσω ὑμῖν καὶ τὸν μῆθον, ίδου δὲ αὐτός.

Ο Γκόρκας ἐνυμφεύθη Ἀγγλίδα ἀγνῶν καὶ ἐνάρετον καθ' ὀλοκληρίαν, ἀλλ' ἀπάτησεν αὐτὸν μετά τινος Ένετῆς τῆς κομησός Στένο. Η κόμησσα αὐτὴν, γυνὴ τεσσαράκοντα ἑτῶν, γύνη τῷ ὀραιοτάτης κορος, κατὰ τὴν διάρκειαν ταξειδίου εἰς Πολωνίαν πράσθη ἐτέρου τινὸς, τοῦ Ἀμερικανοῦ Mai'lanā. Οὗτος ἔχει γυναικα κρεωλῶν καὶ γυναικάδελφον ἐπίσης μιγάδα.

τὸν Florent. Ιδοὺ τὰ κύρια πρόσωπα, πρὸς δὲ καὶ δύο Γάλλοι, ὁ γηραιός στρατιωτικὸς Monfanon καὶ νεαρὸς ψυχολόγος Dorsenne.

Ο Γκόρκας ἐπανακάμπτει ἐκ τῆς Βαρδοβίας, καθόσον ἀνώνυμοι ἐπιστολαὶ ἀνήγγειλον αὐτῷ τοὺς ἔρωτας τοῦ Μαιτλάν μετὰ τῆς κομψότητος Στένο. Μόλις ἐπανακάμψεις ἐπιπίπτει κατὰ . . . τοῦ Dorsenne. Διατί κατὰ τοῦ Dorsenne; Διὰ νὰ μάθηπαρ' αὐτοῦ ἐὰν η κ. Στένος ἀνταγαπᾷ τὸν Μαιτλάν. «Οὐδὲν γνωρίζω, ἀπαντᾷ ὁ Dorsenne». Παράδοξον πρᾶγμα! — «Ορκίσθητε μοι διτὶ οὐδὲν γνωρίζετε. — Ορκίζουμαι. — Εἶτε καλῶς, ὑπάγω λοιπὸν νὰ κατασκοπεύσω αὐτούς!

Νὴ τὸν Δία, ἐντεῦθεν ἐπρεπε ν' ἀρχίσωμεν. «Ἀλλὰς ἔρωτῶν τινὰ τοιαῦτα πράγματα, ἀπει οὐδόδως ἐνδιαφέρουσιν αὐτὸν ταῦτὸν τὸ ὀθεῖν αὐτὸν εἰς τὴν ἐπιορκίαν χάριν τῆς ιδίας εὐχαριστήσεως. Τοῦτο οὐδαμῶς φυσικόν.

Τῇ ἐπαύριον ὁ Γκόρκας κατασκοπεύει, θέλει νὰ ἐκβιάσῃ τὸν θύραν τοῦ Μαιτλάν, διὰ νὰ καταλάβῃ ἐξ ἀπρόσπτου τοὺς ἔρωμένους καὶ πίπτεικατὰ... τοῦ Φλοράν, τοῦ γυναικαδέλφου τοῦ Μαιτλάν καὶ προσκαλεῖ αὐτὸν εἰς μονομαχίαν. Πόσον παράδοξος εἶναι αὐτὸς ὁ Γκόρκας! Μισεῖ πάντα ἀνθρώπον, δοστὶς δὲν ἀποτελεῖ τὸ ἑγώ του, καὶ ζητεῖ ἀφορμὴν νὰ διαπληκτισθῇ πρὸς αὐτόν. Φονεύει τότε διὰ μιᾶς σφαίρας τὸν Φλοράν καὶ ἀπαλασθόμενος αὐτοῦ πίπτει κατὰ τοῦ . . . Δορσέν. Ναί, κατὰ τοῦ Δορσέν ένεκα τοῦ ψευδοῦς λόγου τιμῆς, διὰ ἰδωκεν αὐτῷ. Καὶ ἐν τούτοις ἥν πασιφανέστατον διτὶ ὁ λόγος ἐκεῖνος τῆς τιμῆς ἥν ψευδής. «Ο Δορσέν θὰ ἔλεγεν αὐτῷ πιθανῶς. «Ναί, φίλε μου, σὲ ἀπατᾷ», ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει θὰ ἥτο ὁ ἔσχατος τῶν ἀνθρώπων. 'Αλλ' ὅχι, ὁ Γκόρκας ὠρκίσθη νὰ καταδιώκῃ πάντας ὅσοι οὐδὲν ἐπραξαν κατ' αὐτοῦ καὶ νὰ σεβασθῇ μόνον τὸν κλέψαντα αὐτόν. Παράδοξος οὐτὸς ὁ Γκόρκας. Ἐν τούτοις ὁ Δορσέν ἔθραυσεν ἔνα βραχίονα αὐτοῦ, αὐτὴν δὲ ὑπῆρχεν ἡ καλλιτέφρα ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ πρᾶξις. Διὰ τῶν δύο δύμως τούτων μονομαχιῶν τὰ πράγματα διετυμπανίσθησαν ἀνὰ τὸν κόσμον. Αἱ ἀνώνυμοι ἐπιστολαὶ προηρχούντο ἐκ τῆς κυρίας Μαιτλάν, τῆς μιγάδος, τῆς ἀδελφῆς τοῦ Φλοράν, τοῦ ἐπίσης κρεωλοῦ. Αὕτη ἐπισφραγίζει τὸ σκότιον αὐτῆς ἔργον, δεικνύουσα εἰς τὸν δεσποινιδα Στένο τὸν μπτέρα αὐτῆς ἐν ταῖς ἀγκάλαις τοῦ Μαιτλάν. «Η νεαρὰ καὶ χαριεστάτη κόρη ἀποθνήσκει ἔνεκα τούτου, ὁ δὲ Γκόρκας ἀναγκάζεται νὰ χωρισθῇ φιλικῶς τούλάχιστον τῆς συζύγου αὐτοῦ, ὁ Δορσέν, δοστὶς ἡγάπα τὸν δεσποινιδα Στένο. δύσον δύναται νὰ ἀγαπήσῃ ἀνθρώπος, καταλαμβάνεται ὑπὸ μελαγχολίας καὶ ἐπιστρέφει εἰς Γαλλίαν, δπως συντάξῃ ἐκ πάντων τούτων μυθιστορίαν, καὶ τοιουτοτρόπως ὁ μικρὸς κοσμοπολιτικὸς κόσμος διασπείρεται. 'Απομένουσι μόνον οἱ δύο ἀδυναίδητοι, ὁ Μαιτλάν καὶ ἡ Στένο, ἐν τῇ ποσύχῳ ἀπολαύσει τῶν ἀτιμωρήτων κακούγημάτων αὐτῶν. Πρὸς τούτοις ἀπομένει ἐπίσης καὶ η κ. Μαιτλάν, δύναται δὲ νὰ προεικάσῃ τις διτὶ ἀφοῦ ἐφόνευσε τὸν θυγατέρα, θὰ φονεύσῃ βεβαίως καὶ τὸν μπτέρα. Τὸ μυθιστόρημα ἄρα δὲν ἐπερατώθη ἐξ ὀλοκλήρου.

Βλέπει τις ἐκ τούτου, διτὶ λίαν παράδοξον ἔστιν, δμότι τὰ πάντα διοργανοῦσι, κινοῦσι, καὶ ὀθοῦσιν

ἐν αὐτῷ δύο φρενοβλαβεῖς, ἡ μονομανῆς καὶ φιλέκδικος μαύρη, ὁ παράφορος Γκόρκας, οὐδεμίαν διατηρῶν ἀλληλουχίαν οὔτε ιδεῶν οὔτε πάθους. Ἐκ τούτων ἐπεται οὐχὶ διτὶ ἐν τῇ ιστορίᾳ δὲν ὑπάρχει ἵνας πράγματι·ότιος, διότι ποδάκις τὰ ἀνθεώπινα γεγονότα ἔχουσιν ὡς πρωτίστους ὑποκινητὰς ἄνδρας μη ἔχοντας τὸ λογικὸν ἐν τάξει· ἀλλ' διτὶ πάντα ταῦτα φαίνονται γινόμενα ὡδεὶ ἐκ τύχης, ὡς ἔξ απροσπτου, δπερ δύναται νὰ συγχωρηθῇ καὶ ὡς οὐδαμῶς ἀναμενόμενα, δπερ εἶναι σοβαρότατον. Ἀπαντα ταῦτα συνεβάδισαν οὔτως ἐν πλήρει ἀγμονίᾳ. Ἡτο δυνατὸν νὰ συμβῶσιν ἀλλως, κατὰ τὰ στοιχειώδη μαθήματα τῆς πείρας, δηδύναντο νὰ συμβῶσιν δύμως κατὰ τὸν ἐναντίον τρόπον.

Τοῦτο ὑπερβαλλόντως παρενοχλεῖ τὸν ἀναγνώστην. Οὐδέποτε λέγω: «Τοῦτο ψευδές ἔστι». Οὐδὲν ὑπάρχει τὸ ψευδές. 'Αλλὰ συνήθως λέγω: «Τοῦτο δὲν φαίνεται διτὶ ἀληθές». δηλαδὴν αἱ πιθανότητες, καθὼς τούλαχιστον τοῦ πράγματος ἐκάστοτε ἀντιλαμβάνεται διάνθρωπινος νοῦς, ἀπήτουν ἀλλον τοῦ μυθιστορήματος λύθιν. Τὸ αὐτὸν λέγω καὶ περὶ τῆς μυθιστορίας, τῆς διασκεδαστικωτάτης ἀλλως τε. πτις ἀποκαλεῖται Κο σμόπολις.

Ἐστι διασκεδαστική. Πάσαι αὗται αἱ σκηναὶ, αἴτινες ἐκτυλίσθονται τόσῳ προτοτύπως, κεχωρισμένως λαμβανόμεναι εἰσὶν ἔξαιρετοι. Τὰ πρὸ τῆς μονομαχίας εἰσὶν ἀπλᾶ, τρανὸν ἀποτελοῦντα δειγματικούς περὶ τὸν θύμικὸν παρατηρησιν. Ο θάνατος τῆς νεαρᾶς θυγατρὸς τῆς κομψότητος Στένο βαθέως συγκινεῖ ἐν τῇ δοφῇ σοβαρότητι μεθ' ἡς περιγράφεται καὶ παριστάνεται.

Τι δε νὰ εἴπωμεν περὶ τῶν ἐπεισοδιακῶν πρεσόπων, πτοι τοῦ γέροντος γαριβαλδινοῦ βιβλιοπώλου, τῶν δέοντος κομψευομένων Ρωμαίων, συνυδρομητῶν τοῦ Gil-Blas, μαρτύρων τοῦ Γκόρκα, τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ μικροῦ ἐστιατορίου καὶ ἀλλων ἔτι, εικοσάδος δῆπος ἀληθῶν καὶ διασκεδαστικῶν ποικίλων χαρακτήρων; Οχι, οὐκὶς ἔστι βιβλίον ἀξιονάγνωσεως. Ἐγράψη διὰ κειρὸς δοφῆς καὶ δεξιᾶς μᾶλλον ἢ ἴσχυρᾶς. Η πλοκὴ ἔστιν ἀσθενής, ἀλλ' ἢ ἔξεικονισις τῶν λεπτομερειῶν εἶναι λαμπρά. Όμοιάζει τὰ ἀνάκτορα ἐκεῖνα, τὰ κακῶς συνηρμολογημένα, τῶν δοπιῶν ὁ δόηγός ἐξηγεῖ ὑμντὸ σύνολον. Τότε σύ, στέλλεις εἰς κύρακας τὸν δόηγόν καὶ υπόσχεδαι εἰς σαυτὸν νὰ ἐπανέλθῃς τὸν επιοῦσαν, δπως ἀποθαυμάσῃς ἀριστουγήματα καὶ τινὰς μικρὰς γνωίας πρὸ τῶν δοπιῶν ὁ δόηγός συνετέλεσε νὰ διέλθῃς τροχάδν. Ενεκα τούτου, θὰ ἐπανέλθω πάλιν δπως ἀναφέρω ἐκατοντάδα, τούλαχιστον δελδίων τῆς Κο σμόπολις εως, τῇδε κακεῖσε κατεσπαρμένων, ἀλλ' ἀριστουγημάτων. Ἐπὶ τέλους δησει τὸν κρίσει μου, δμολογῶ διτὶ εἶναι βιβλίον ἐξ ἐκείνων, ἀπερ σπανίως τις ἀναγινώσκει.

EINIE FAGUET.

(Κατὰ μετάφρασιν ἐκ τοῦ γαλλικοῦ).